Mgr. Lukáš Harazin, Ph.D.

Manuál doporučeného chování v případě ropné nouze

Anotace

Příspěvek je koncipován jako „polotovar“ manuálu pro širší či odbornou veřejnost (v rámci veřejné správy) v souvislosti s přípravou a reakcí na stav nedostatku ropy a ropných produktů.

Klíčová slova

Ropná nouze, regulace, opatření, odpovědnost.

Summary

The paper is designed as a "semiproduct" manual for a wider public or expert community (within the public administration) in connection with the preparation and response to the oil emergency (shortage of oil and petroleum products).

Keywords

Oil Emergency, Regulation, Measures, Responsibility.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Manuál doporučeného chování v případě ropné nouze

PŘÍPRAVA MANUÁLU

Z dotazníkového šetření vyplývá řada rezerv ve znalostech zainteresovaných expertů (ve vztahu k ropné**,** respektive energetické bezpečnosti).

V kapitole č. 6 a v dalších pasážích práce do značné míry zaznělo, že téma „manuálu" pro téma ropné nouze (ať už by byl určen expertům, nebo širší veřejnosti) je v rámci České republiky do značné míry nepokryto.

Přesto existuje možnost se odrazit od některých existujících podkladů, které v nedávné minulosti vznikly, například:[1]

- Příručka pro obce pro oblast vnitřní bezpečnosti (Ministerstvo vnitra České republiky 2015).[2]
- Plán opatření při ropné nouzi (Správa státních hmotných rezerv, 2013).[3]
- Typový plán pro řešení krizové situace „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu" (Správa státních hmotných rezerv, 2014).[4]
- Evropská strategie pro komunikaci s obyvatelstvem v oblasti civilní ochrany (jeden z výstupů mezinárodního projektu SIPROCI, 2007).[5]

„Manuál" (Manuál doporučeného chování v případě ropné nouze) jako takový je sice primárně určen odborníkům, ale přitom přímo obsahuje pasáže, zprostředkovaně určené nejširší veřejnosti. Formální aspekty návrhu „manuálu" jsou koncipovány podobně jako v případě Příručky pro obce pro oblast vnitřní bezpečnosti, tedy zmínky o dobré a méně vyhovující praxi, ilustrace, odkazy na články z tisku, ilustrující dílčí témata atd.

[1] KRULÍK, Oldřich, Příručky pro obce využitelné při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti. *Bez Vydavatele*. Praha 2014. http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=636
[2] Příručka pro obce pro oblast vnitřní bezpečnosti. *Ministerstvo vnitra České republiky*. 2015. http://www.mvcr.cz/soubor/prirucka-pro-obce-final-pdf.aspx
[3] Plán opatření při ropné nouzi. *Správa státních hmotných rezerv*, 2013. http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/ropna_bezpecnost/Plan%20opatreni%20pri%20ropne%20nouzi.pdf
[4] Typový plán pro řešení krizové situace „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu" http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/ropna_bezpecnost/Typovy%20plan.pdf
[5] Evropská strategie pro komunikaci s obyvatelstvem v oblasti civilní ochrany. SIPROCI. 2007; http://ec.europa.eu/echo/files/civil_protection/civil/forum2007/pdf/presentations/nygren.pdf

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

MANUÁL DOPORUČENÉHO CHOVÁNÍ V PŘÍPADĚ ROPNÉ NOUZE

(varianta ze dne 10. září 2018)

OBSAH

01	Úvod: Vysvětlení základních pojmů
02	Instituce, odpovědné za problematiku ropné bezpečnosti
03	Právní předpisy, týkající se tématu ropné bezpečnosti
04	Jak se dozvíte, že došlo k vývoji, ohrožujícímu ropnou bezpečnost?
05	Možné příčiny ropné nouze
06	Základní pravidla komunikace s médii a veřejností
07	„Nákupní horečka“
08	Blokáda pozemních komunikací
09	„Rabování“
10	Pouliční nepokoje a demonstrace
11	Příklady zkratek, se kterými se je možné setkat
12	Kde hledat další informace
13	Kontaktní údaje

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

01: ÚVOD: VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

ROPNÁ BEZPEČNOST

Podle Terminologického slovníku pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu se ropnou bezpečností rozumí souhrn zásad, opatření a způsobů vytváření, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatku a připravených postupů a opatření pro řešení takových stavů nouze.[6]

STAV ROPNÉ NOUZE

Jedná se o stav, kdy se v České republice projevuje nedostatek ropy a ropných produktů v takové míře, že je nezbytné realizovat úsporná opatření vyhlášením stavu ropné nouze, případně bezprostředně hrozí nedostatek ropy a ropných produktů ve velkém a je žádoucí a opodstatněné provést předem opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů z důvodu dřívější odezvy a oddálení kritického stavu či snížení jeho dopadu.[7]

STAV NASVĚDČUJÍCÍ ESKALACI K ROPNÉ NOUZI

Jedná se o stav, kdy na základě aktuálních skutečností a analýzy stavu ropné bezpečnosti lze předpokládat negativní vývoj, který může vést k nedostatku ropy a ropných produktů v České republice. V činnostech se jedná především o sledování vývoje na úseku zásobování ropou a ropnými produkty a jejich distribuce. V případě negativního vývoje se jedná o přípravu na stav, kdy by bylo nezbytné vyhlásit stav ropné nouze. Jde zejména o prověření technického a organizačního zabezpečení nouzového výdeje pohonných hmot.[8]

NOUZOVÉ ZÁSOBY ROPY A ROPNÝCH PRODUKTŮ

Nouzové zásoby ropy a ropných produktů představují část státních hmotných rezerv vytvářená a udržovaná Správou státních hmotných rezerv v množství průměrné spotřeby za dané období vymezeném počtem dní a ve skladbě stanovenými zákonem, určená pro regulovanou spotřebu v době stavu ropné nouze vzniklého z nedostatku ropy a ropných produktů.

[6] Ropná bezpečnost. *Terminologický slovník – krizové řízení a plánování obrany státu; Ministerstvo vnitra*, 2010. . [cit. 5. XII. 2016]. Dostupné z:
http://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21280816&doctype=ART

[7] Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), ve znění pozdějších předpisů.

[8] Plán opatření při ropné nouzi. *Správa státních hmotných rezerv*, 2013.
http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/ropna
_bezpecnost/Plan%20opatreni%20pri%20ropne%20nouzi.pdf

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

ČASTO KLADENÉ OTÁZKY[9]

Do jaké míry je České republika závislá na dovozu ropy ze zahraničí? Česká republika těží ropu jen ve velmi omezeném množství. Země je bezmála zcela závislá na dovozu ze zahraničí.

Jak velké jsou nouzové zásoby ropy v České republice? V současnosti (červenec 2017) se nouzové zásoby ropy České republiky pohybují okolo stavu 90 dní dnů průměrné spotřeby v loňském roce. Existuje i plán navýšení těchto zásob a 120 dnů. Tento proces je nicméně předmětem politické diskuse.

Ilustrace: Experti na úrovni státu, krajů i obcí mohou být konfrontováni s nenadálým vývojem.[10]

[9] Tento aspekt manuálu přímo reaguje na zjištění z dotazníkového šetření (kapitola 8), s tím, že **řada respondentů nedisponuje zdaleka dostatkem informací k tématu ropné nouze.**

[10] Porada s vedoucími oborných skupin Krizového štábu. *Plzeňský kraj*, 1. III. 2017 http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/porada-s-vedoucimi-obornych-skupin-krizoveho-stabu-0

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

02: Instituce, odpovědné za problematiku ropné bezpečnosti

Tato kapitola představuje a odkazuje na hlavní subjekty kooperující v oblasti ropné bezpečnosti dle zákona 189/1999 Sb., v platném znění.

Vláda České republiky	• na základě podkladů Správy státních hmotných rezerv provádí vyhlášení stavu ropné nouze a doporučených opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů, zejména pohonných hmot; • informování obyvatelstva o vyhlášení stavu ropné nouze a regulačních opatřeních; • vyhlášení úpravy opatření k omezení spotřeby pohonných hmot; • zrušení opatření k omezení spotřeby pohonných hmot; • zrušení vyhlášeného stavu ropné nouze.
Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky	Ministerstvo je v oblasti bezpečnosti podle kompetenčního zákona ústředním správním úřadem pro: energetiku; jednotlivá odvětví průmyslu; vnitřní a zahraniční obchod a využívání surovin včetně státních hmotných rezerv. Resort v této oblasti spolupracuje s Českou energetickou inspekcí, Českou obchodní inspekcí a Licenčním úřadem.
Správa státních hmotných rezerv	• předkládá návrh na vyhlášení stavu ropné nouze včetně návrhu na realizaci opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů vládě České republiky; • zabezpečování vyhlášených opatření k omezení spotřeby ropných produktů, která jsou v gesci Správy státních hmotných rezerv – zásobování určených distributorů a prodejců z nouzových zásob Správy státních hmotných rezerv
Kraje – krajské úřady	Kontrola obcí s rozšířenou působností, realizace přídělového systému.
Obce s rozšířenou působností	Realizace přídělového systému.
Policie České republiky	Plní úkoly v oblasti zajišťování veřejného pořádku. Provádí dohled výkonu opatření vztahující se k provozu na pozemních komunikací.
Česká obchodní inspekce	Dohled výkonu opatření na čerpacích stanicích.
Drážní úřad	Dohled výkonu opatření v oblasti drah.
Úřad pro civilní letectví	Dohled nad výkonem opatření v letectví.
Celní správa	Dohled souvisejí se zákazem vývozu ropy.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

03: Právní předpisy, týkající se tématu ropné bezpečnosti

Základní právní předpisy

České právní prostředí vytváří odpovídající právní základ pro relevantní a pružné reakce na nouzové situace v zásobování ropou. Důležité přitom je, že plně zohledňuje závazky vyplývající pro Českou republiku z členství v Evropské unii a Mezinárodní energetické agentuře.

Rozhodujícím právním předpisem pro oblast reakcí na nouzové situace v zásobování ropou je zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 165/2013 Sb., o druzích ropy a skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy.

Další právním předpisem je zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů

Širší právní rámec pak tvoří „krizové zákony“. Jedná se především o zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a o další související právní předpisy.

Plánovací dokumenty

Důležitými plánovacími dokumenty pro oblast ropné bezpečnosti jsou především „Plán opatření při ropné nouzi“ a „Typový plán pro řešení krizové situace – Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu“.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

04: Jak se dozvíte, že došlo k vývoji, ohrožujícímu ropnou bezpečnost?

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že vývoj ohrožující ropnou bezpečnost nenastane v rámci České republiky zřejmě ze dne na den. Země disponuje zásobami na zhruba 90 dní – ale některé dopady vývoje by mohly nastat mnohem rychleji, jako je například nákupní horečka.

Příklad dobré praxe

Největší producenti a obchodníci v Evropě … denně sledují informace o cenových úrovních. Sledují, co se jak prodává a také kotace jednotlivých komodit. Podle nich pak stanoví své ceny.[11]

Jaká je role komunikačních kanálů, využitelných v případě ropné nouze?

- **Hasičský záchranný sbor České republiky** je garantem funkčnosti Jednotného systému varování a vyrozumění (soustava selektivně rádiově ovládaných sirén, další místně ovládané sirény a další koncové prvky jako některé obecní bezdrátové rozhlasy). Využití tohoto kanálu pro téma ropné nouze se přitom primárně nepředpokládá. **Krajská operační a informační střediska integrovaného záchranného systému** však mohou být využita mnoha způsoby.
- **Policie České republiky** a **poskytovatelé zdravotnických záchranných služeb** provozují svá operační střediska na úrovni jednotlivých krajů.
- **Sdělovací prostředky**: Podle § 32 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v platném znění, je každý, kdo provozuje hromadné informační prostředky, včetně televizního a rozhlasového vysílání, je povinen bez náhrady nákladů na základě žádosti operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit tísňové informace potřebné pro záchranné a likvidační práce. Podle § 30 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, v platném znění, je každý, kdo provozuje hromadné informační prostředky, včetně televizního a rozhlasového vysílání, je povinen bez náhrady nákladů na základě žádosti orgánů krizového řízení neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit informace o vyhlášení krizových stavů a nařízených krizových opatřeních při krizových stavech. Specifická role přitom náleží stěžejním veřejnoprávním televizním a rozhlasovým kanálům.

[11] Tvorba cen není alchymie. *Mladá fronta Dnes*, 7. IX. 2005.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Kde hledat další informace?

- Registrace pro zasílání varovných SMS v rámci některých obcí. http://www.krizoveinfo.cz/
- Portál „Varujeme vás“ k tématu sirén: http://varujemevas.cz/
- Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel: http://www.asnep.cz/

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

05: Možné příčiny ropné nouze

Příklad z praxe

Víc než 50 haléřů na stojanech čerpacích stanic si za minulý týden připsaly pohonné hmoty v Česku. A nepříznivá situace pro motoristy pokračuje. Další týden se bude podobný stav zřejmě opakovat ... Na vině není tentokrát ani tak zdražování ropy ve světě, ale spíš lokální příčiny, jako je stávka ve francouzských rafineriích, oslabující kurz koruny k dolaru a několikatýdenní přerušení výroby benzinu v Kralupech ... Ropa Brent, která ovlivňuje ceny pohonných hmot na evropské burze v Rotterdamu a s jistým zpožděním pak u čerpacích stanic, vyšplhala před týdnem přes částku 50 dolarů, ale pak zas mírně klesla.[12]

Při značném zjednodušení může komplikace v oblasti zásobování ropou a ropnými produkty (nikoli nutně stav ropné nouze) zapříčinit některý z následujících **scénářů** (což nevylučuje jejich souběh):[13]

- Přírodní příčiny (vyčerpání nalezišť ropy, živelní pohroma v místě těžby nebo na trase transportu ropy atd.).
- Technické příčiny (zhoršený stav ropovodů, technické potíže v rámci zásobníků ropy, technické problémy v rámci distribuční sítě – ale i eventualita zavádění alternativních paliv, narušení pláště ropovodu člověkem z jakýchkoli důvodů, atd.).
- Ekonomické příčiny (neefektivnost těžby, zvýšení cen ropy z „daňových“ důvodů, jiné příčiny zvýšení ceny ropy a ropných produktů atd.).
- Společensko-psychologické příčiny (stávky a jiné formy narušení veřejného pořádku, nákupní horečka atd.).
- Mezinárodněpolitické příčiny (roztržky či napětí se zdrojovými nebo tranzitními zeměmi, boj o dodávky ropy s jinými zeměmi, zhoršená společensko-politická situace ve zdrojových či tranzitních zemích atd.).

[12] Benzin zdražila i stojící rafinerie. *Lidové noviny*, 1. VI. 2016.

[13] Na tomto místě je vhodné připomenout, že v rámci praktické části disertační práce bylo zjištěno, že více než 80 % dotázaných není připraveno na situaci, kdy by došlo k tomu, že pohonných hmot na čerpacích stanicích bude nedostatek. Respondenti z řad odborné veřejnosti tuto situaci vidí příznivěji. Podle jejich názorů nejsou na nedostatek pohonných hmot připraveny necelé dvě třetiny občanů (64 %).
Tyto eventuality jsou v první řadě vztaženy k situaci v České republice, ale do určité míry platí všeobecně.
HARAZIN, Lukáš a Oldřich KRULÍK. Nutnost multidisciplinárodního přístupu při zajišťování ropné bezpečnosti České republiky. *Virtuální vědecká konference s mezinárodní účastí Scientific Reflection of New Trends in the Management*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. Katedra managementu a informatiky, Katedra krizového řízení, 2013, s. 57 až 64, ISBN 978-80-7251-405-2.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Za poslední roky (přinejmenším od roku 2000) je možné v Evropě i mimo ni[14] zaznamenat celou řadu **stávek, veřejných vystoupení či blokád, které s sebou nesou dopad na zásobování ropou a ropnými produkty.** Nejčastěji se jedná o dopad nespokojenosti se zvyšujícími se cenami ropy a benzinu.

S tím souvisí i nutnost, aby krizový manažer, odpovědný za otázky ropné bezpečnosti, všechny tyto eventuality sledoval.

Hodnocení pravděpodobnosti vzniku mimořádné události je v případě ropné nouze daleko obtížnější než v případě, například, povodní. Je to také téma, kde je jen malá role kraje a krajských expertů pro oblast krizového řízení.[15]

Ilustrace: Přídělový lístek na výdej pohonných hmot.[16]

[14] Například nepokoje v Nigerii v roce 2012, související se snahou vlády odstranit subvence cen benzinu. Vláda ustoupila a pro rok 2013 jsou náklady na dotace odhadovány okolo 6 miliard dolarů.
Nigeria Fuel List Includes Firms Named in Subsidy Fraud Probe. *Reuters*, 23. VII. 2013.
http://www.reuters.com/article/2013/07/23/nigeria-gasoline-imports-idUSL6N0FH3CD20130723
[15] Evropská strategie pro komunikaci s obyvatelstvem v oblasti civilní ochrany. SIPROCI. 2007,
s. 10 až 17. http://ec.europa.eu/echo/files/civil_protection/civil/forum2007/pdf/presentations/nygren.pdf
[16] Typový plán pro řešení krizové situace „Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu“
http://www.sshr.cz/pro-verejnou-spravu/ropna_bezpecnost/ropna_bezpecnost/Typovy%20plan.pdf
BAREŠ, Michal. Stát má zásoby ropy na 94 dnů. *Rady v nouzi*, 5. III. 2014. http://radyvnouzi.cz/ropa

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

06: Základní pravidla komunikace s médii a veřejností

Na náležitě vedené komunikaci s médii nebo veřejností může záviset úspěšná prevence či zvládání celé řady mimořádných událostí nebo krizových situací, včetně záchrany životů a materiálních hodnot. Naopak podcenění tohoto aspektu může situaci zkomplikovat a vyhrotit.

- Krizová komunikace není jen komunikování v době mimořádné události či krizové situace, ale i taková specifická forma komunikace, která samotnému vzniku krizové situace zabrání nebo jí předchází. Jakákoli „mimořádná událost" či „krize" přitahuje zájmy sdělovacích prostředků, veřejnosti, zainteresovaných orgánů, ale i prostých přihlížejících. S tím je třeba předem počítat.
- Cílem (nejenom krizové) komunikace je šířit správné, včasné, hodnotné, důvěryhodné a přesvědčivé informace ve správný čas a na správném místě a tím redukovat nejistotu, zabránit panice, uvést věci na pravou míru a pomoci chránit dobré jméno dotčeného subjektu (obce).
- Vždy je dobré pečlivě připravit, jaké informace budou zveřejňovány a kdo je bude sdělovat. Špatnou interpretací může dojít k nedorozumění a chaosu, může nastat prohloubení a prodloužení nežádoucí situace.
- Budování důvěry a empatie mezi obcí, veřejností a médii je polovinou úspěchu. Druhou polovinu pak představuje otevřenost, angažovanost a odbornost osob v čele obce.

Role krizové komunikace ve vztahu k tématu ropné nouze

- Je třeba sledovat mediální zájem o určité téma. Řada složitých situací začínala jako „nevýznamné výkřiky" místních obyvatel. Proto je potřeba tyto záležitosti analyzovat, dříve než mohou přerůst v závažný problém a s veřejností otevřeně komunikovat. Obecně platí, že daleko méně komplikací postihuje ty aktéry, které provozují aktivní komunikační politiku a dokázaly již v předstihu vytvořit formální i neformální vazby se zástupci lokálních či dokonce celostátních médií.
- Ne všechny instituce zřizují pozici tiskového mluvčího. Vždy je však třeba, aby představitelé obce (starosta, jiný určený zastupitel či zaměstnanec) znali alespoň základy komunikace s médii, včetně komunikace krizové. Tyto dovednosti se hodí nejenom v „krizi", ale i při běžné komunikaci obce navenek.
- V případě, že v týmu může s médii hovořit více osob, je třeba zabránit tomu, aby jejich vyjádření byla protichůdná.
- Žádné mediální vystoupení nesmí obsahovat **utajované informace**, tak jak jsou definovány zákonem o ochraně utajovaných informací či dalšími souvisejícími právními předpisy.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Tiskový mluvčí, tiskové oddělení nebo pověřený zastupitel či zaměstnanec (nejenom v době mimořádné události či krizové situace) vykonává zejména následující činnosti:

- spolupracuje se všemi sdělovacími prostředky a médii;
- zabezpečuje informování veřejnosti o činnosti obecního úřadu;
- připravuje, organizuje a zajišťuje tiskové konference obecního úřadu;
- zabezpečuje pravidelný monitoring zpravodajství, které se týká činnosti úřadu (obce);
- v souladu s výše uvedeným někdy také přímo aktualizuje internetové stránky obce.

Zásady pro roli tiskového mluvčího (pokud je zřízena) lze shrnout do následujících pouček:

- Je třeba v předstihu vhodně nastavit komunikační kanály, a to nejen pro potřeby interní komunikace (v rámci úřadu a jeho příspěvkových organizací), ale také co se týče přenosu informací směrem k veřejnosti respektive médiím.
- Je třeba přenášet informace rychle – všechny informace musí být k dispozici v reálném čase. Pokud nebude informaci aktivně šířit obec, bude ji šířit někdo jiný a může ji dezinterpretovat.
- Je třeba mluvit pravdu. Lež a fabulace se po čase obvykle vymstí. To ovšem neznamená, že nelze, pokud možno, přednostně hovořit o pozitivních stránkách věci (zaměřovat se na úspěchy, ne to, co se aktuálně nedaří).
- Je třeba držet se faktů, a nepřipustit žádné spekulace či dohady. Na spekulativní otázky je třeba odpovídat opatrně, například ve smyslu „nechceme zmařit probíhající vyšetřování …“.
- Nepoužívejte výrazy typu „bez komentáře“, v krizové situaci to situaci jen zkomplikuje.
- Je třeba se předem připravit na problematické okruhy. „Nabrífovaní“ musí být nejenom určení mluvčí, ale i další představitelé obce, aby je případný dotaz nezaskočil.

Jedním z možných mediálních výstupů obce je **tisková zpráva**. Při jejich tvorbě platí tato pravidla:

- Je třeba se řídit pravidlem tzv. „obrácené pyramidy“. Hned v prvním odstavci je třeba odpovědět na nejdůležitější otázky: „Kdo?“, „Co?“, „Kdy?“, „Kde?“, případně „Jak a proč?“.
- V prvním odstavci musí být vše podstatné, ve zbytku zprávy jsou pak tato fakta rozepsána.
- Informace je třeba řadit od nejvíce důležitých po méně podstatná. Vyjadřujte se v krátkých, srozumitelných větách. Žádné souvětí by pokud možno nemělo přesáhnout tři řádky.
- Každému dílčímu jevu či faktu je vhodné věnovat samostatný odstavec.
- Zpráva jako celek by neměla přesáhnout jednu stranu A4.
- Pro členění textu neškodí krátký titulek, nejlépe jednoduchá a faktická věta.
- Kvůli případným dotazům je třeba uvést kontaktní osobu a spojení na ni.

V případě velkého zájmu médií je pro obec jednodušší připravit tiskovou konferenci, než odpovídat na dotazy jednotlivě. Určený mluvčí nejprve přivítá účastníky, představí řečníky

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

a sdělí téma konference. Případné podklady se rozdají na začátku akce. Po skončení tiskové konference někdy probíhají individuální rozhovory (pro televizi často před zajímavým pozadím jako je třeba mapa).

Při **poskytování rozhovoru na kameru** je třeba nepodcenit tyto problematické aspekty:

- Je třeba odpovídat stručně a jasně – sníží se tím možnost „sestříhání“ odpovědi.
- Je třeba dělat jasnou tečku za větou klesnutím hlasu.
- Je třeba vyvarovat se odborných slov, kterým by nemuseli všichni rozumět.
- Je třeba dívat se na redaktora, ne do kamery.
- Je třeba vyvarovat se neverbálních projevů nejistoty (uhýbání očima), které divák citlivě vnímá.

Délka obvyklé televizní či rozhlasové reportáže je 60 až 90 vteřin. Z toho na jednoho řečníka může vyjít třeba jenom 10 vteřin, tedy tři až čtyři věty. Z tohoto důvodu je doporučováno:

- Udržet sdělení krátká (nanejvýš 12 slov). V rozhovoru lze poskytovat jen omezené množství co nejjasněji formulovaných informací, nanejvýš tři klíčová sdělení.
- Klíčová sdělení opakovat (co se chystáme sdělit; vlastní sdělení; rekapitulace toho, co jsme sdělili). Tím se zvýší pravděpodobnost, že i po sestříhání informace doputuje k divákovi.
- K vyvážení jedné negativní informace je třeba využít tři pozitivní. Pokuste se redaktorům „ulehčit práci“ s hledáním mediálně přitažlivé části vašeho vyjádření. „Naservírujte“ jim nějaký zjednodušující bonmot či novinářskou zkratku, korespondující s vašimi zájmy.
- Své vystoupení si raději předem připravte „nanečisto“ a odzkoušejte ho spolu s kolegy.
- Naprosto nespoléhejte na obecnou etiku či autorizaci vystoupení. Počítat je třeba i se skrytou kamerou. „Sestříhání“ nebo dezinterpretaci může obec alespoň částečně řešit tím, že sama pořizuje alespoň zvukové záznamy rozhovorů svých představitelů s novináři a umisťuje je na své internetové stránky nebo je použije v případě jakýchkoli sporů o jejich autenticitu.

Public relations v ideálním případě míří nejen navenek, ale i dovnitř společnosti. Tak budujete vztahy, které zmenší možnost úniku nežádoucích informací nebo i vzniku paralelních komunikačních kanálů z prostředí instituce. To zejména platí pro zátěžové situace, které mohou nastat.

Komunikaci je více než vhodné provádět všemi formami a kanály (tisk, rozhlas, televizní reportáže a rozhovory, tiskové konference, vydávání tiskových zpráv, redakční články, konference, semináře, výstavy, veletrhy, oslavy určitých milníků, předávání ocenění zasloužilým zaměstnancům, zprovoznění nových služeb, dny otevřených dveří, zprávy o stavu společnosti, prospekty, brožury, firemní noviny (časopisy), sponzorské prostředky

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

atd.). Obecně platí, že menší projekty a aktivity, ale rozložené v čase, jsou efektivnější, než jedna větší kampaň za delší dobu.[17]

- To, jak se společnost chová během krize je do značné míry tím, jaká je reakce nebo postoj veřejnosti na konkrétní vývoj. **Záleží na tom, jestli se veřejnost státu a bezpečnostních expertů "ptá" nebo zda veřejnost stát "osočuje a obviňuje".**
- Raději se vyhněte jakýmkoli číslům (odhady dopadů škody nebo doby trvání řešení situace).
- Vyhněte se i spekulacím na téma, kdo situaci přímo zavinil. To počká na pozdější dobu.
- Při velkém incidentu může řada mluvčích, včetně techniků a dalších odborníků přispět k uklidnění veřejnosti a zlepšit pochopení incidentu.
- Skrývání informací nebo primárně sebeobranný postoj v reakci na otázky je pro instituci velmi kontraproduktivní. Zcela nejhorší věta, která by mohla v komunikaci s veřejností zaznít, je "je to jinak, než si myslíte".
- Dbejte na to, aby každý, kdo chce (neutajovanou) informaci, ji dostal – a to v rychlé, přehledné a uživatelsky vstřícné formě (internetový rozcestník, brožura, leták, výroční zpráva, další relevantní tématické publikace).

Měnící se podmínky, přinejmenším od roku 2000, vyvolávají nutnost profesiona-lizace celého sektoru komunikace s veřejností. Je tedy otázkou, zda je vhodnější krizovou situaci řešit (komunikovat) vlastními silami nebo raději najmout profesionály (agenturu). Zřejmě daleko nejefektivnějším postupem je "dát vyrůst" komunikačním a krizovým expertům uvnitř konkrétní instituce.

[17] LENCI, Denise; MULLANE, John. Communicating with the Public: How BP told the Macondo Story. *Calumet Communications Group*. 12. VI. 2010. http://www.ogj.com/articles/print/volume-108/issue-46/general-interest/comment-communicating-with-the-public.html
VILLINES, Aubrey Nichole. Communicating During Crisis: A Case Study of the 2010 BP Gulf Oil Spill. *Butler University*. 2011.
http://digitalcommons.butler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=ugtheses
JASEVIČIŪTĖ, Lina. Ryšiai su visuomene. *Gabūs Ir Drąsūs*. 2014. http://gid.lt/vadyba/rysiai-su-visuomene-3

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Příklad

„Plán opatření při ropné nouzi“, příloha č. 14

tiskové prohlášení

informování obyvatelstva o vyhlášení stavu ropné nouze a o vyhlášení omezení spotřeby ropy a ropných produktů

SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV

Tiskové prohlášení k vyhlášení stavu ropné nouze a opatřením ke snížení spotřeby pohonných hmot

---

Správa státních hmotných rezerv vydává tiskové prohlášení k vyhlášení stavu ropné nouze na území České republiky. **Zde stručný popis situace vedoucí k vyhlášení stavu ropné nouze a opatřením ke snížení spotřeby ropy a ropných produktů**. Vzhledem k výpadku provozu ropovodu Družba a technickým problémům s provozem rafinérií Litvínov a Kralupy nad Vltavou dochází k poklesům dovozů i stavu komerčních zásob ropy a ropných produktů. Tato skutečnost se projevuje déle trvajícími výpadky v zásobování čerpacích stanic pohonnými hmotami. Situace již není řešitelná ani s využitím vlastních zdrojů a zásob výrobců, dovozců a distributorů pohonných hmot.

Z tohoto důvodu vláda České republiky v souladu s odstavcem 1 § 4 zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů svým nařízením ze dne xx. xx. 2013 č. xxx o vyhlášení stavu ropné nouze **vyhlašuje STAV ROPNÉ NOUZE** počínaje dnem xx. xx. 2013 od 00.00 hodin.

Stavem ropné nouze se rozumí, s odvoláním na vymezení pojmů v citovaném zákoně, situace, kdy je takový nedostatek ropy a ropných produktů, který má za následek poruchy v zásobování na domácím trhu a nepříznivé následky z toho plynoucí a tuto situaci není možné odstranit nebo jí zamezit bez přijetí opatření podle uvedeného zákona.

Současně vláda České republiky vyhlašuje v souladu s § 5 citovaného zákona tato opatření ke snížení spotřeby ropy a ropných produktů:

1. omezení maximální rychlosti jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích – upřesnit např. o maximální přípustné hmotnosti nepřevyšující 3500 kg a autobusů na dálnicích a silnících pro motorová vozidla se omezuje na 100 km/h.
2. Otevírací doba čerpacích stanic pohonných hmot se omezuje denně na dobu od 06.00 hodin do 22.00 hodin.
3. Zakazuje se prodej pohonných hmot na čerpacích stanicích do nádob.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Na základě usnesení vlády České republiky ze dne xx. xx. 2013 č. xxx k řešení vzniklé situace Správa státních hmotných rezerv uvolní ze státních rezerv naftu motorovou, benzin automobilový a petrolej letecký v objemech stanovených vládou.

Stav ropné nouze a vyhlášená opatření ke snížení spotřeby ropy a ropných produktů budou vládou České republiky ukončena s přihlédnutím k dalšímu vývoji situace v zásobování ropou a ropnými produkty. V případě negativního vývoje mohou být vyhlášena další opatření ke snížení spotřeby ropy a ropných produktů.

Ilustrace: Ředitel společnosti ČEPRO hovoří s novináři „v terénu“.[18]

Mýty spojené s krizovou komunikací[19]

Mýtus	Realita
Sdělování špatných zpráv bude zvyšovat strach a paniku	Pravda působí proti panice. Panika je jev výjimečný!
Dokud nejsou k dispozici všechny informace, je lepší mlčet	Uznání nejistoty veřejnost (i když se to může jevit jako paradox) stabilizuje.
Je lepší nevystupovat na veřejnosti, dokud není známo řešení situace.	Informace veřejnosti o postupu zasahujících složek zvyšují důvěru a podporují pořádek.
Veřejnost nebude problematice rozumět.	Krizová komunikace musí být koncipována tak, aby jí většina veřejnosti rozuměla.
Komunikace není důležitá, dokud se řeší krize. Na komunikaci bude čas „potom“.	Špatná nebo žádná komunikace může krizovou situaci ještě vyhrotit, případně způsobit další krizi.
Krizová komunikace je věcí velitele zásahu a tiskového mluvčího.	Krizová komunikace může být někdy záležitostí mnoha osob, zapojených do zvládání mimořádné události nebo krizové situace.

[18] PETR, Miroslav. Čepro koupí v tendru paliva za 40 miliard. *Hospodářské noviny*, 30. IX. 2011. https://byznys.ihned.cz/c1-53061990-cepro-koupi-v-tendru-paliva-za-40-miliard

[19] MASCHEKOVÁ, Berill. Krizová komunikace jako součást krizového řízení v rámci Středo-českého kraje. *Ochrana a Bezpečnost*, zima 2012. http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_13_maschekova.pdf

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Kde hledat další informace

- Výsledky soutěže „Tiskový mluvčí roku“: http://www.komorapr.cz/tiskovy-mluvci-roku
- „Zvládání emočně náročných a rizikových situací“. Dokument vytvořený v rámci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje: https://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/brozura_zvladani_situaci_final.pdf

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

07: „Nákupní horečka“

Nákupní horečka je fenomén, starý bezmála jako lidstvo samo. V moderní společnosti se tento aspekt logicky týká i tématu zásobování benzínem, ropou či ropnými produkty. Snaha nakoupit tyto komodity se přitom v Evropě posledních let týkala převážně snahy předzásobit se před jejich avizovaným zdražením.[20] Je zřejmé, že k tématu by mohl své uvést jak psycholog[21] či expert na public relations,[22] tak ekonom (teorie racionální volby, která se ovšem může propastně lišit na mikroekonomické a makroekonomické úrovni – tedy strategie státu versus strategie rodiny či jednotlivce).

Příklady související s tématem nákupní horečky, je možné ilustrovat na vývoji v České republice v září 2005 a v lednu 2007. Je to paradox: vývoj na opačné polovině zeměkoule nákupní horečku vyvolal (byť zřejmě za vydatného přispění distributorů), kdežto vývoj na trase mezi Ruskou federací a Českou republikou (navíc v zimě) nechal většinu zákazníků klidnými.

Příklad z praxe

Před prázdninami se odhadovalo, že cena nejprodávanějšího benzinu Natural 95 dosáhne hranice maximálně třiceti korun. Minulý týden se však na mnoha místech České republiky prodával za více než třicet pět korun. Rekordmanem se stala pumpa pod hradem Křivoklát, kde řidiči platili za litr rovných 37 korun. Ještě nikdy u nás benzin tolik nestál. Za poslední týden pohonné hmoty na některých benzinkách zdražily až o pětikorunu za litr. Před levnějšími čerpacími stanicemi se tvořily fronty, benzin a nafta tekly proudem do nádrží i kanystrů. Ceny pohonných hmot se mezi jednotlivými pumpami lišily v rozsahu několika korun. Někdo doprodával staré zásoby, jiný už nabízel z nových. Důležitá byla síla konkurence. Větší sítě oceňovaly prodávané palivo centrálně. Teprve když zjistily, že přestřelily, … zlevnily. Nebývalé zdražení benzinu nenechalo klidným nového šéfa antimonopolního úřadu Martina Pecinu. V pátek si pozval na kobereček zástupce Benziny, ÖMV, Čepra, Aralu a Shellu, tedy pěti největších pumpařských společností, a sdělil jim, že úřad bude situaci sledovat … Na chaosu kolem nedostatku benzinu vydělaly hlavně rafinerie, které čerpacím stanicím začaly dodávat litr nejprodávanějšího benzinu o tři koruny dráž. Rafinerie stanovují ceny na týdenní bázi, k určitému zlevnění by mohlo dojít v úterý.[23]

[20] Zdražování je mírnější, nákupní horečka se nekonala. *Mladá fronta DNES*, 1. VII. 1999.
[21] NOVÁKOVÁ, Jana: Panika v Česku: lidé skupují benzin: *Nedělní svět*, 4. IX. 2005.
[22] MASCHEKOVÁ, Berill. Krizová komunikace jako součást krizového řízení v rámci Středo-českého kraje. Ochrana a Bezpečnost, zima 2012. http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2012_D/2013_D_13_maschekova.pdf
[23] VLKOVÁ, Jitka. Antimonopolní úřad "pumpařům": Pohlídáme si vás. *Nedělní svět*, 11. IX. 2005.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Pokud ruku v ruce s vyjádřením odpovědných orgánů nepostupují přísná regulační opatření, jedná se o kontraproduktivní instrument. Výzvy ke zdrženlivosti veřejnost v minulosti – doma i ve světě – obvykle neakceptovala, naopak je chápala jako potvrzení svých obav z toho, že situace je vážná (nebo potvrzení předpokladu, že na spekulaci je možné vydělat respektive ušetřit).

Opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů (**regulační opatření**) – přídělový systém, se realizuje v situaci, kdy jiná omezující resp. regulační opatření neměla požadovaný efekt a výrobci a dodavatelé pohonných hmot nejsou schopni pokrýt ani nezbytné potřeby; je možné ho realizovat podle vážnosti situace kdykoliv.

Přídělový systém slouží k zabezpečení nezbytného chodu ústředních správních úřadů, složek integrovaného záchranného systému, samosprávy a ekonomických a dalších subjektů potřebných k provádění nezbytných činností (subjektů kritické infrastruktury), a to ze zásob vytvořených Správou státních hmotných rezerv.

Při přípravě a realizaci přídělového systému se postupně provedou následující úkony:

a) se smluvním partnerem připravit k distribuci potřebné množství magnetických karet Správy státních hmotných rezerv pro výdej pohonných hmot pro základní složky integrovaného záchranného systému, ústřední správní úřady a další subjekty;[1]
b) požadavek na počty přídělových lístků potřebných k zabezpečení;
c) na základě smlouvy zadat do výroby tisk přídělových lístků prověření připravenosti určených čerpacích stanic k výdeji pohonných hmot ve zvláštním režimu – technickoorganizační zabezpečení;
d) prověření připravenosti řídícího systému karet Správy státních hmotných rezerv a organizace distribuce magnetických karet Správy státních hmotných rezerv a přídělových lístků pro výdej pohonných hmot v nouzovém stavu;
e) příprava materiálů upravujících organizaci výdeje pohonných hmot (pravidla výdeje, organizace na čerpacích stanicích).

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Ilustrace: Fronty na čerpacích stanicích v České republice v září 2005. Podnětem k cenovému skoku bylo zdražení na světových trzích, které reagovaly na dopady hurikánu Katrina na rafinerie v Mexickém zálivu.[24]

Příklad dobré praxe

- Metodický pokyn ředitele: Krajského úřadu Plzeňského kraje k zajištění převozu, uložení, výdeje a zúčtování karet pohonných hmot a přídělových lístků pro regulovaný prodej pohonných hmot. http://krizoverizeni.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/specializovany-portal-plzenskeho-kraje-pro-krizove-rizeni
- Stav ropné nouze. Hospodářská opatření pro krizové stavy. Královéhradecký kraj. http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/krizove-rizeni/krizove-stavy/hospodarska-opatreni-pro-krizove-stavy-70440/

[24] Fronty u pump opadly, benzin dál zdražuje. *iDnes.cz*, 4. IX. 2005. http://ekonomika.idnes.cz/fronty-u-pump-opadly-benzin-dal-zdrazuje-fpf-/ekonomika.aspx?c=A050904_141309_ekonomika_klu

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

08: Blokáda pozemních komunikací

Blokáda pozemních komunikací nebo přístupových cest k určitému zařízení patří mezi specifické formy protestu či nátlaku, k níž dochází i na řadě míst České republiky (ačkoli zatím většinou nikoli ve vztahu k nedostatku ropy a ropných produktů). Motivace účastníků blokády se může v konkrétních případech propastně lišit. Může se jednat jak o akce samostatné, tak o součást stávky, pochodu nebo demonstrace.

Někdy se veřejnost snaží blokádou vyvinout tlak – mimo jiné – i na obecní úřad. Jindy se obecní zastupitelé sami zapojí do blokády, nebo jí dokonce organizují, aby upozornili na výzvy, které se jim nedaří na obecní úrovni vyřešit. „Blokovány" mohou být nejen vytížené komunikace, ale například i místa jako rafinerie, nebo sklady pohonných hmot.

Akce obvykle vzbudí mediální ohlas a často i sliby řešení situace z řad zainteresovaných aktérů. Praktická realizace však bývá otázkou řady let. Rozhodně ne všechny blokády však získávají podporu či pochopení širší veřejnosti (která jimi je nebo se cítí být poškozena).

V květnu 2012 byla na několika místech na Vysočině a v Jihomoravském kraji použita metoda „blokády" prostřednictvím souvislých kolon pomalu jedoucích zemědělských strojů. Jednalo se o protest proti zrušení tzv. „zelené nafty".

Ilustrace: Blokáda na protest proti zrušení tzv. „zelené nafty" (květen 2012).[25]

[25] POVAŽANOVÁ, Drahomíra. 'Konkurence? Žádná nebude,' říkají shodně zemědělci. *Hradecký deník*, 24. V. 2012. http://hradecky.denik.cz/zpravy_region/konkurence-zadna-nebude-rikaji-shodne-zemedelci-20120524.html

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Příklad z praxe

Belgičtí řidiči včera bránili průjezdu již třetí den v metropoli Bruselu. V sousedním Nizozemsku vznikl nevídaný chaos, když kamiony zablokovaly dva klíčové tunely poblíž Rotterdamu a Amsterdamu. Také ve Francii po blokádě rafinerií z minulého týdne pokračovaly sporadické protesty proti vysokým cenám pohonných hmot ... Řemeslníci a majitelé malých podniků … vybudovali překážky kolem města Roanne v departementu Loire v centrální části země. Dalších šedesát demonstrantů zablokovalo na několik hodin železniční nádraží v Besançonu na východě země. Silniční zátarasy hlásila policie také z nedalekého Pontarlier. Protesty dopravců i zemědělců proti prudkému růstu cen ropných produktů se včera ve značné míře rozšířily i do Německa. Z řady tamních míst byly hlášeny různé formy protestních jízd tisíců nákladních automobilů, autobusů, taxíků i traktorů. Dvoukilometrový konvoj vozů projížděl například kolem budovy sárského zemského sněmu v Saarbrückenu, hvězdicovou jízdou směřuje do Berlína na 3 000 nákladních aut, zemědělci hlásili první akce z Bavorska a Meklenburska.[26]

Jaká je role stěžejních aktérů v této oblasti?

- Ať je motivace akce jakákoli a organizátorem kdokoli, v první řadě je třeba zajistit, aby při akcích tohoto druhu nedošlo k ohrožení života a zdraví osob na obou stranách pomyslné „barikády“ (například najíždění vozidel mezi demonstrující). Právě kroky, vedoucí k uklidnění emocí a nekonfliktnímu průběhu akce, by mohl zajistit obecní úřad.
- Je přitom třeba, aby akce nebránila například průjezdu sanitních vozů. Pokud by blokáda zapříčinila vážné poškození zdraví nebo smrt, jednalo by se o trestný čin.
- V České republice zatím asi neexistují precedenty, týkající se úhrady škody za zdržení způsobené blokádou (ušlý zisk a jiné negativní dopady). Totéž platí pro „naúčtování“ nákladů, které by Policii České republiky vznikly odstraňováním překážek blokujících komunikaci.

Kde hledat další informace?

- Portál „Autoweb“ k tématu blokád: http://www.autoweb.cz/blokady-silnic-je-to-vubec-mozne/

[26] Ropné protesty se šíří Evropou, Blokáda dopravců hrozí údajně i v Praze. *Mladá fronta DNES*, 13. IX. 2000.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Ilustrace: Odborářská blokáda letiště v Marseille, říjen 2010.[27]

Jaká je role dalších subjektů?

- **Policie České republiky** je na základě §42a zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, oprávněna povolit zablokování pozemní komunikace. Při zjištění porušení zákona uplatňuje donucovací prostředky pro uvolnění neoprávněně zablokované komunikace. Organizátorům akce může udělit pokutu v přestupkovém řízení až do výše 500 000 korun.
- Řada blokád se snaží apelovat na **Ředitelství silnic a dálnic** jako na subjekt, který může ovlivnit termíny konkrétních staveb (průtahy, silnice, mosty, tunely).
- **Silniční správní úřady:** V současné době se, podle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění, obvykle jedná o Ministerstvo dopravy (v případě dálnic a rychlostních silnic), krajské úřady (silnice I. třídy s výjimkou rychlostních silnic), obecní úřady obcí s rozšířenou působností (silnice II. a III. třídy) a obecní úřady (místní komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace). Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, v platném znění, silničním správním úřadům de facto svěřuje kompetence v oblasti schvalování místní a přechodné úpravy provozu dopravními značkami a dopravními zařízeními. Rozhodování o místní a přechodné úpravě provozu na místních a účelových komunikacích však svěřuje pouze obcím s rozšířenou působností.

[27] Stávkující zablokovali letiště, na pumpách není benzín- Deník. 21. X. 2010. http://www.denik.cz/ze_sveta/stavkujici-zablokovali-pristup-20101021.html

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

09: „Rabování“

Ačkoli právní řád České republiky pojem „rabování“ jako takový nezná, v obecném diskursu si prakticky každý dokáže vybavit určité modelové situace, související nejčastěji s dopady živelních pohrom.

V souvislosti s tématem ropné nouze se nabízí eventuality jako krádeže pohonných hmot z automobilů a vlaků, nebo přímo z čerpacích stanic nebo rafinérií.

Trestní zákoník (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, v platném znění) „rabování“ v praxi obvykle chápe jako souběh krádeže (§205) a porušování domovní svobody podle (§178, neoprávněné vniknutí do domu nebo bytu). takové jednání bude posouzeno s přihlédnutím k přitěžující okolnosti, výslovně uvedené v ustanovení §42 písmene j) Trestního zákoníku, a totiž, že pachatel spáchal určitý trestný čin *„… za krizové situace, živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život, veřejný pořádek nebo majetek, anebo na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace*“.

V uvedené souvislosti může být aplikováno i ustanovení Trestního zákoníku o lichvě (§218), a to v případě kdy někdo *„za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek*“ nabízí zboží, služby či úvěry za zjevně přemrštěných podmínek.[28]

„Rabování“ je možné spojovat i s možností dlouhodobého výpadku zásobování elektřinou, což může s nedostatkem ropy a ropných produktů souviset.

Pomoc obce (zázemí, nápoje, případně i základní potraviny) ocení i obyvatelé, kteří se dobrovolně zapojí do hlídkování v rámci postiženého území (v terénu, v automobilech, v rámci míst, kde jsou uskladněny zásoby ropy a ropných produktů – čerpací stanice, sklady, nádraží atd.). Totéž často platí i pro příslušníky zasahujících složek integrovaného záchranného systému.

[28] TERYNGEL, Jiří. Povodně, jejich následky a trestní právo. *E-Pravo*, 2. IX. 2002. http://www.epravo.cz/top/clanky/povodne-jejich-nasledky-a-trestni-pravo-ii-cast-18336.html

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Ilustrace: Francie 2016: Policisté střeží cisternu ve skladu rafinérie ve Fos-sur-Mer u Marseille.

Příklad dobré praxe

*Liberecký okresní soud poslal na tři roky do vězení tři Poláky, kteří povodních navrtávali nádrže aut a kradli benzin. Přestože při krádeži došlo k poměrně malé škodě, soud rozhodoval podle nového trestního zákoníku. V případu rabování rozhodl vůbec poprvé a vynesl přísné tresty ... Obžalovaní přijeli do Raspenavy v době povodní, o živelné katastrofě věděli a využili tísně lidí a toho, že domy byly opuštěné … Zastavili už v Novém Městě pod Smrkem, kde se jim ale krást nechtělo a pokračovali dál do vnitrozemí. Po cestě prokazatelně viděli auta na střechách, utržené silnice nebo zdemolované chodníky … Poláci ve věku 22, 25 a 26 let stačili navrtat jedinou nádrž. Odsáli benzin za 160 korun, škodu za 7,5 tisíce korun způsobili navrtáním nádrže. Jejich podivného chování si ve dvě ráno všimli svědci a přivolali policii. Zadržení byli v Polsku recidivisty***.**[29]

Jaká je role dalších subjektů?

- Příslušníky Policie České republiky (linka 158) je pak třeba bezodkladně vyrozumět v případě důvodných obav, že dochází k rabování nebo že se v okolí zájmových objektů pohybují podezřelé osoby.

[29] Tři Poláci dostali za rabování při povodních tři roky natvrdo. *iDnes*, 13. XII. 2010. http://zpravy.idnes.cz/tri-polaci-dostali-za-rabovani-pri-povodnich-tri-roky-natvrdo-p62-/krimi.aspx?c=A101213_164450_liberec-zpravy_oks

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

10: Pouliční nepokoje a demonstrace

Nelze vyloučit, že nedostatek ropy a ropných produktů (zejména pohonných hmot) povede k pouličním nepokojům a vyjadřováním nespokojenosti veřejnosti.

Nedostatek ropy a ropných produktů, pokud by trval delší dobu a zasáhl by větší množství států, by mohl rovněž zapříčinit výpadky v zásobování potravinami, pitnou vodou, elektřinou a celkově by negativně dopadal na fungování společnosti. Takový vývoj by mohl velmi pravděpodobně vést k množství případů narušení veřejného pořádku (nepovolená demonstrace, výtržnosti, rabování).

Ačkoli takové případy vyhrocených reakcí se zatím týkaly dominantně jiných evropských zemí, nezřídka se území České republiky přiblížily a je s nimi třeba počítat.

Opatření, zamířená zejména proti násilným projevům účastníků větších shromáždění osob, jsou poměrně podrobně pokryta dosavadními „manuály“ vytvářenými Ministerstvem vnitra. To platí jak pro situace „před shromážděním“, tak „během shromáždění“. Dalšími eventualitami mohou být nenadálá srocení lidu, včetně těch, kdy dochází k násilnostem, vandalismu nebo drancování obchodů. Může se jednat jak o jednorázová vystoupení s vysloveně lokální motivací, tak o součást závažnějších a rozsáhlejších akcí.

Ilustrace: Hořící barikáda na jihu Francie, květen 2016.[30]

[30] Pětina pump ve Francii nemá kvůli stávce benzín. *Novinky.cz*, 24. V. 2016. https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/404429-petina-pump-ve-francii-nema-kvuli-stavce-benzin.html

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Příklad možného doporučení adresovaného veřejnosti

- Sledujte televizi, rozhlas a denní tisk. Kontrolujte, zda u sebe nosíte průkaz totožnosti, případně propustku, opravňující Vás ke vstupu do konkrétní lokality.
- Dodržujte pokyny bezpečnostních složek, respektive pokyny pořadatelů …
- Nevstupujte na vyhrazená místa, respektive na místa zákazu vstupu, označená například páskou „Policie České republiky."

V některých případech jsou příslušnými úřady zřízeny zvláštní telefonní linky pro informování veřejnosti nebo dochází k distribuci zvláštních letáků.

V případě vícedenních omezení v dopravě (zákazy vjezdu, objížďky, změny intervalů hromadné dopravy) nebo v poskytování veřejných služeb (úřady, pošta, lékařská péče, lékárny, další obchody). Obec (městská část) by se mohla zapojit do informování veřejnosti o případných změnách otevíracích dob jednotlivých provozů na území obce nebo jejich dočasném přesunutí (prodejny, služby).

Pokud je to nutné a možné, své návštěvy oblasti konkrétní bezpečnostní uzávěry přesuňte na jinou dobu, až se situaci podaří vyřešit.

Manuály Ministerstva vnitra k tématu práva shromažďovacího

Smyslem dokumentů Ministerstva vnitra je poskytnout obcím a dalším zájemcům orientaci v právní úpravě shromažďovacího práva a zajišťování veřejného pořádku v souvislosti s konáním různých shromáždění.

Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím, 2009 (70 stran):

- Právní předpisy, příklady judikatur a ústavní rámec, týkající se práva shromažďovacího.
- Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, v platném znění, a jeho konkrétní aspekty (které mohou být předmětem zneužití ze strany svolavatelů konkrétních akcí).
- Možnosti nepovolení shromáždění ještě před jeho konáním (teorie a praktické aspekty).
- Praktické aspekty, týkající se rozpuštění již probíhajícího shromáždění.
- Práva a povinnosti svolavatele a účastníků shromáždění.
- Přestupky proti právu shromažďovacímu.
- Obecní policie a její role v boji proti projevům extremismu.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím, 2014 (20 stran):

- Doplňující výklad zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, v platném znění, zejména co se týká problematiky zákazu shromáždění nebo ukončení, resp. rozpuštění některých shromáždění.
- Popis celé řady modelových situací (před shromážděním i během shromáždění).
- Kontaktní údaje na zainteresované experty v „regionech“.

Úkoly pro obce (starosty a bezpečnostní rady obcí), které obsahuje **typový plán „Narušování zákonnosti velkého rozsahu“** (hrozby nebo provedení závažných teroristických akcí, závažného narušení veřejného pořádku, nárůstu závažné majetkové a násilné kriminality velkého rozsahu a ohrožení demokratických základů státu extrémistickými silami, přičemž vzniklou situaci již nelze řešit běžnými prostředky):

- zásobovat obyvatelstvo a pracovníky či příslušníky v místě působících složek integrovaného záchranného systému nápoji, potravinami, pohonnými hmotami, energiemi; přijmout opatření na ochranu těchto zdrojů;
- zpřísnit evidenci pobytu osob na území obce;
- pokud je to potřeba, mobilizovat prostředky k zabezpečení evakuace, včetně zabezpečení vody, potravin, léků, ubytování apod., včetně bezpečnostního zajištění majetku evakuovaných osob atd.;
- doplnit bezpečnostní složky prostřednictvím místních dobrovolníků a pracovní výpomocí;
- zaktivovat svůj krizový štáb;
- zpřísnit režim kontroly, vstupu a střežení úřadů na území obce;
- zapojit místní sdělovací prostředky do podpory činnosti řešení krizové situace (obecní rozhlas);
- podílet se na postupné obnovování demokratických práv a svobod v návaznosti na zlepšování bezpečnostní situace.

Jaká je role dalších subjektů?

- Akce tohoto typu přitom může zakládat nutnost plošného nasazení sil a prostředků bezpečnostních, popřípadě záchranných složek, zejména Policie České republiky.
- Stěžejní roli však sehrává zejména občanská společnost – přirozená bariéra proti extrémním ideologiím (ačkoli pohříchu se jedná o takzvanou „mlčící většinu“).

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Ilustrace 14: Nácvik zákroku proti agresivním demonstrantům v červnu 2010 (zdroj: Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje)

Kde hledat další informace:

- Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím, 2009 (70 stran): http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=113190&TypeID=2
- Manuál pro obce k zákonu o právu shromažďovacím, 2014 (20 stran): http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-manual-pro-obce-k-zakonu-o-pravu-shromazdovacim.aspx

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

11: Příklady zkratek, se kterými se je možné setkat

Zkratky představují oblast, se kterou zápolí i nemálo zastupitelů v České republice. Zde jsou některé z nich, které mohou těsněji souviset s místními záležitostmi veřejného pořádku.

- MV-GŘ HZS ČR: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
- HOPKS: hospodářská opatření pro krizové stavy
- HZS ČR: Hasičský záchranný sbor České republiky
- IZS: integrovaný záchranný systém
- KŘ: krizové řízení
- KS: krizová situace
- KÚ: krajský úřad
- LZPS: Listina základních práv a svobod
- MU: mimořádná událost
- OO: ochrana obyvatelstva
- OPIS (KOPIS): (krajské) operační a informační středisko
- ORP: obec s rozšířenou působností
- OÚ: obecní úřad
- OZV: obecně závazná vyhláška
- PČR: Policie České republiky
- PHM: pohonné hmoty
- SBS: soukromá bezpečností služba
- ÚP: Úřad práce
- ZZS: zdravotnická záchranná služba (poskytovatel zdravotnické záchranné služby)

Kde hledat další informace?

- Ministerstvo vnitra, odbor strukturálních fondů: http://www.osf-mvcr.cz/slovnik/zkratky
- Ministerstvo vnitra, Terminologický slovník: krizové řízení a plánování obrany státu“ (průběžně probíhá jeho aktualizace): http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovnik-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx
- Slovník zkratek, Veřejná správa: http://slovnikzkratek.cz/najit-zkratku?co=ve%C5%99ejn%C3%A1+spr%C3%A1va
- Zkratky.cz, Státní správa: http://www.zkratky.cz/zkratky/Statni-sprava

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

12: Kde hledat další informace

- Ministerstvo vnitra: Kdo je kdo - orgány odpovědné v České republice za vnitřní bezpečnost http://www.mvcr.cz/clanek/kdo-je-kdo-organy-odpovedne-v-cr-za-vnitrni-bezpecnosti.aspx
- Ministerstva vnitra, Vzdělávání pro krizové řízení (chráněno heslem): http://www.ekrize.cz/
- Ministerstva vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky, Vzdělávací modul „Vnitřní bezpečnost a veřejných pořádek“: http://www.hzscr.cz/soubor/modul-g-vnitrni-bezpecnost-a-verejny-poradek-pdf.aspx
- Typové činnosti složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu (postup složek integrovaného záchranného systému při záchranných a likvidačních pracích s ohledem na charakter mimořádné události): http://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx

- Ministerstvo vnitra, časopis „Veřejná správa“: http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava.aspx

- Ministerstvo pro místní rozvoj (2010), Rozvojové možnosti obcí: https://www.mmr.cz/getmedia/5a2e3c9c-0a0e-4737-a66e-a67424bc24c6/Brozura-Rozvojove-moznosti-obci-MMR_Brozura.pdf
- Svaz měst a obcí České republiky (2012), „Příručka pro člena zastupitelstva obce“: http://www.smocr.cz/cz/tiskovy-servis/publikace/prirucka-pro-clena-zastupitelstva-obce-aktualizace-3-vydani.aspx
- Svaz měst a obcí České republiky. „Vzdělaný zastupitel“: http://www.vzdelanyzastupitel.cz/
- Sdružení tajemníků městských a obecních úřadů: http://www.tajemnici.cz/

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

13: Kontaktní údaje

Kraj	Policie České republiky (158)	Krajský úřad
Hlavní město Praha	974 821 111 krpa.kr.podatelna@pcr.cz http://www.policie.cz/a	12 444, info@praha.eu Život v Praze, bezpečnost: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/zivot_v_praze/bezpecnost/
Středočeský kraj	974 861 474 krps.podatelna@pcr.cz http://www.policie.cz/s	257 280 111, podatelna@kr-s.cz Krizové řízení: http://www.kr-stredocesky.cz/web/urad/krizove-rizeni Pracovní skupina prevence kriminality: http://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/pracovni-skupina-prevence-kriminality
Ústecký kraj	974 427 006 krpulk.kr@pcr.cz http://www.policie.cz/u	475 657 111, urad@kr-ustecky.cz Krizové situace: http://www.kr-ustecky.cz/krizove-situace.asp?p1=204715 Prevence kriminality: http://www.kr-ustecky.cz/prevence-kriminality/ds-71832/p1=204835
Karlovarský kraj	974 361 111 krpk@pcr.cz http://www.policie.cz/k	353 502 111, podatelna@kr-karlovarsky.cz Sociální činnosti: http://www.kr-karlovarsky.cz/krajsky-urad/cinnosti/Stranky/socialni/cin_socialni.aspx Krizové situace: http://www.kr-karlovarsky.cz/krajsky-urad/cinnosti/Stranky/kriz-situace/krizove.aspx
Plzeňský kraj	974 321 111 krpp.centralnipodatelna@pcr.cz http://www.policie.cz/p	377 195 111, posta@plzensky-kraj.cz Bezpečný kraj: http://www.bezpecnykraj.cz/ Krizové řízení: http://krizoverizeni.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/specializovany-portal-plzenskeho-kraje-pro-krizove-rizeni
Jihočeský kraj	974 221 229, 974 221 230 krpc.sekret@pcr.cz http://www.policie.cz/c	386 720 111, podatelna@kraj-jihocesky.cz Krizové řízení: http://www.kraj-jihocesky.cz/17/krizove_rizeni.htm Prevence kriminality: http://www.kraj-jihocesky.cz/1460/prevence_kriminality.htm
Pardubický kraj	974 566 111 krpe.reditelstvi@pcr.cz http://www.policie.cz/e	466 026 111, posta@pardubickykraj.cz Prevence kriminality: http://www.pardubickykraj.cz/prevence-kriminality Krizové řízení: http://www.pardubickykraj.cz/krizove-rizeni
Královéhradecký kraj	974 521 111 krph.int@pcr.cz http://www.policie.cz/h	495 817 111, posta@kr-kralovehradecky.cz Krizové řízení: http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=215 Portál sociálních služeb: http://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/
Liberecký kraj	974 461 229 krpl.reditel.sekretariat@pcr.cz http://www.policie.cz/l	485 226 111, info@kraj-lbc.cz Odbor sociálních věcí: http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/ Krizové řízení: http://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/page17
Kraj Vysočina	974 261 111 podatelna@policievysocina.cz http://www.policie.cz/j	564 602 111, 564 602 100, posta@kr-vysocina.cz Sociální portál: http://www.kr-vysocina.cz/socialniportal.asp Vysočina, bezpečný region: http://www.kr-vysocina.cz/vysocina-bezpecna.asp?p1=26338
Jihomoravský kraj	974 621 111, 974 621 230 krpb.podatelna@pcr.cz http://www.policie.cz/b	541 651 111, podatelna@kr-jihomoravsky.cz Sociální oblast: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=39397&TypeID=12 Krizové řízení: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=17734&TypeID=2
Olomoucký kraj	974 762 535 krpm.reditel.sekretariat@pcr.cz http://www.policie.cz/o	585 508 111, posta@kr-olomoucky.cz Krizové řízení: http://www.kr-olomoucky.cz/krizove-rizeni-cl-6.html Sociální záležitosti: http://www.kr-olomoucky.cz/socialni-zalezitosti-cl-17.html
Zlínský kraj	974 661 111 krpz.reditel@pcr.cz http://www.policie.cz/z	577 043 111, podatelna@kr-zlinsky.cz Sociální oblast: http://www.kr-zlinsky.cz/socialni-oblast-cl-9.html Krizové řízení: http://www.kr-zlinsky.cz/krizove-rizeni-cl-4.html
Moravskoslezský kraj	974 721 111 krpt.podatelna@pcr.cz http://www.policie.cz/t	595 622 222, posta@kr-moravskoslezsky.cz Pracovní skupina prevence kriminality Moravskoslezského kraje: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/pracovni-skupina-prevence-kriminality-msk-26065/ Krizové řízení: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/krizove-rizeni-37667/ Sociální věci: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/soc.html

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz